

Suomi tarvitsee kestäväää väestöpolitiikkaa

Syntyvyyden lasku on ollut nopeaa ja se vaikuttaa yhteiskuntaamme rajusti. Ihmisten lapsitoiveet ovat muuttuneet merkittävästi. Perhebarometriaineiston (2018) mukaan reilu kymmenes sanoo, että ei halua lapsia. Nuoremmissa ikäluokissa tämä osuus on vielä suurempi. Lähes joka neljäs 20-29-vuotiaista sanoo tällä hetkellä olevansa vapaaehtoisesti lapseton.

Perheenperustamisiässä nyt olevat ikäluokat ovat lykanneet ensimmäisen ja toisen lapsen hankintaa niin, että lapsiluku voi jäädä lopullisesti alhaiseksi. Tämä suuntaus on muuttamassa suomalaista perhekulttuuria, huoltosuhdetta, eläkejärjestelmää ja taloutta erittäin merkittävästi tulevien vuosikymmenien aikana, ja siksi väestökysymys on nostettava poliittiseen tarkasteluun.

Jokaisen on voitava toteuttaa oma lapsitoiveensa

Lapsen saaminen on henkilökohtainen valinta. Harjoitettu perhepolitiikka, perhevastuiden jakaantuminen epätasa-arvoisesti, keskustelun sävy, nuorten naisten syyllistäminen ja toimeentulo-ongelmat eivät rohkaise lapsenhankintaan. Yhteiskunnan on tuettava sitä, että jokainen voi toteuttaa oman lapsitoiveensa, perheellistyä voi monella tapaa ja erilaiset perhemallit ovat yhtä arvokkaita (esimerkiksi kahden vanhemman perheet, yhden vanhemman perheet, uusperheet, sateenkaariperheet, adoptioperheet).

Väestöliiton mielestä valittavan hallituksen on linjattava kestävään väestökehityksen periaatteet, jotka pitävät sisällään toivotun väestörakenteen, syntyvyyden, ikääntymisen ja maahanmuuton – ekologinen kestävyys huomioiden. Syntyvyys ja ekologisesti kestävä kehitys eivät ole toistensa vastakohtia, vaan niitä voidaan edistää tasapainossa.

Perheen perustamista on kannustettava

Suomen on oltava lapsi- ja perheystävällinen yhteiskunta. Osana lapsistrategiaa on sitouduttava perheen perustamiseen kannustamaan ja lastensaantiedellytyksiä parantamaan politiikkaan sosiaaliturvan, palveluiden, koulutusratkaisujen, asuntopolitiikan ja työelämän kehittämisessä. Valtio ja kunnat voivat toimia tiennäyttäjinä työnantajapolitiikassa luomalla nuorille aikuisille pysyviä työsuhteita. Samaa pitkäjänteisyyttä on edistettävä myös yleisesti työmarkkinoilla.

Väestöliitto esittää, että perheellistymiseen kannustetaan tarjoamalla lapsen saaneille vanhemmille palveluseteleitä kotipalvelun hankkimiseksi lapsiperhearjen tai parisuhteen tueksi, esimerkiksi 20 palvelutunnin verran. Tämä olisi signaali siitä, että vanhemmat saavat myös käytännön apua lapsesta huolehtimisen elämäntilanteeseen.

Syntyvyyteen voidaan vaikuttaa myös kiinnittämällä huomiota lastenhankinnan ajoitukseen. Hedelmällisyysneuvonta nostetaan ehkäisyneuvonnan rinnalle ja saatetaan kaikkien -sukupuolista riippumatta -perheellistymisiässä olevien ulottuville. On tärkeää, että keskustelun sävy ei ole

syöllistävä, vaan valistava ja rohkaiseva. Lapsi- ja perheystävällinen yhteiskunta tarvitsee sekä myönteisiä sanoja että tekoja.

Koulutusratkaisut vaikuttavat myös syntyvyyteen

Syntyvyys on laskenut erityisesti vähemmän koulutettujen miesten ja pienituloisten keskuudessa. Koulutusratkaisuilla ja mahdollisuuksien tarjonnalla voidaan vaikuttaa pitkällä tähtäimellä myös syntyvyyteen. Toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta on kehitettävä ja erityishuomiota on kiinnitettävä miesten koulutustasoon; koulutukseen osallistumiseen ja keskeyttämisen vähentämiseen. Myös pitkään kotona lapsia hoitaneiden naisten osaamisen päivittäminen tulee turvata ja kouluttamattomille tulee turvata pääsy koulutukseen.

Lapsiperheköyhyyttä on vähennettävä kehittämällä yleistä lapsilisäjärjestelmää sekä lisäämällä tukia erityisesti pienituloisimmille perheille. Perheiden kokonaisvaltainen ja oikea-aikainen tuki on avain lasten eriarvoisuuden vähentämiseen. Maahanmuuttajien perheenyhdistämistä on helpotettava niin, että tulkintaa tulorajoista kohtuullistetaan ja yksintulleilta alaikäisiltä poistetaan toimeentulovaatimus.

Joustavuutta perheen ja työn yhteensovittamiseen

Perheet kaipaavat lisää joustavuutta työn ja perheen yhteensovittamiseen.

Perhevapaauudistuksen tulee lähteä perheiden tarpeista, helpottaa työn tai opiskelun ja lastenhoidon yhdistämistä ja edistää tasavertaista vanhemmuutta. Uudistus tulee toteuttaa niin, että joustoja lisätään, ansiosidonnaista vanhempainvapaata pidennetään ensisijaisesti isän tai toisen vanhemman osuutta kasvattamalla eikä perheiden tilannetta heikentämällä. Yhteiskunnassa pitää aktiivisesti kannustaa vanhempia jakamaan hoiva- ja palkkatyö tasapuolisesti.

Syntyvyydestä ja maahanmuutosta täytyy puhua myös yhdessä. Työperäinen maahanmuutto edellyttää, että Suomi on kilpailukykyinen koulutettujen maahanmuuttajien silmissä ja työlupa on mahdollista saada valmistumisen jälkeen. Maahanmuuttoa lisäämällä alentuneen syntyvyyden vaikutuksia työeläkkeiden rahoitukseen voidaan ainakin jossain määrin kompensoida.

Tulevalla hallituskaudella on kyettävä ratkaisemaan se väestöllinen visio, jota kohti Suomi kulkee. Väestöliitto haluaa tavoitella yhteiskuntaa, jossa väestörakenne on tasapainossa. Tämä edellyttää lapsi- ja perhemyönteistä keskusteluilmapiiriä, kannustavaa ja perheiden moninaisuuden huomioivaa perhepolitiikkaa, panostuksia perhe-etuuksiin, asuntopolitiikkaan, työelämän perheystävällisyyden vahvistamista ja joustavuutta maahanmuuttopolitiikkaan. Näin Suomi säilyy elinvoimaisena.

Lisätietoja: Toimitusjohtaja Eija Koivuranta, Väestöliitto, puh. 050574 1775